

KOMÜNİSTLER 1960'LI YILLARDA SENDİKAL BİRLİĞİ SAVUNUYORDU

Aydınlık Dergisi, 5 Ekim 2008

Yıldırım Koç

Türkiye işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi tarihini anlayabilmek için, 1960'lı yıllarda Sovyetler Birliği ve ABD'nin politikalarını öğrenmek gerekir. 1960'lı yıllarda ilerici, sosyalist, komünist güçler, sendikal birlikten yanaydı; sendikal veya siyasi nedenlerle sendikal bölünmeye karşıydı.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında sömürge ve yarı-sömürgelerin bağımsızlık kazanması ve özellikle 1955 yılındaki Bandung Konferansı sonrasında "Üçüncü Dünya'da anti-emperyalist bir çizginin hakim olması, Sovyetler Birliği'nin emperyalizmi geriletme politikasını değiştirdi. Sovyetler Birliği, emperyalist sömürünün kısıtlanması durumunda emperyalist ülkelerde sınıf mücadelesinin keskinleşeceği beklentisi içindeydi. Bu nedenle, "barış içinde bir arada yaşama" stratejisi içinde Üçüncü Dünya'da anti-emperyalizmi ve ulusalcılığı öne çıkaran bir politika oluşturdu. Amaç, Üçüncü Dünya ülkelerinin, sosyalist ülkelerin ekonomik desteğiyle sanayileşmesini ve zenginleşmesini sağlamak, barış politikasıyla bu ülkelerin silahlanma gereksinimini azaltmak, gerektiğinde askeri yardımda bulunmaktı. Bunun karşılığında istenen, bu ülkelerin sosyalist veya komünist olması değil, anti-emperyalist bir çizgiyi izlemesiydi. Bu politika 16-19 Kasım 1957 günleri Moskova'da toplanan Komünist ve İşçi Partileri Temsilcilerinin Toplantısı'nda ve 1960 yılı Kasım ayında yine Moskova'da toplanan Komünist ve İşçi Partileri Temsilcilerinin Toplantısı'nda onaylandı. Sosyalist ülkeler, ister askeri darbeler, ister silahlı veya barışçıl halk hareketleriyle olsun, emperyalist sistemin dışına çıkan ve özellikle anti-emperyalist olan tüm hareketleri ve ülkeleri desteklemeye başladı.

Bu gelişmelerin kuramsal düzeye taşınmasında geliştirilen kavramlardan biri de, "ulusal demokratik devlet"ti. Bu kavram ilk kez dünya komünist partileri ve işçi partileri 1960 Moskova Zirvesi'nde gündeme getirildi ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 1961 yılında yapılan 22. Kongresi'nde kabul edilen programda geliştirildi. Bu kavramla kastedilen, dış ilişkilerinde bağlantısız bir çizgi izleyen, Batı-karşıtı bir dış politika benimseyen ve kapitalist olmayan kalkınma yoluyla sosyalizmi kurmaya çalışan ülkelerdi.

"Ulusal demokratik devlet," sosyalizm doğrultusunda gelişmek isteyen azgelişmiş ülkeler için anti-emperyalist, anti-feodal ve demokratik devrimin güçlendirileceği bir aşama olarak değerlendiriliyordu.

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 22. Kongresinde kabul edilen Program'ında şu değerlendirmeler yer alıyordu:

"Güçlü bir ulusal kurtuluş devrimleri dalgası sömürge sistemini silip süpürmekte ve emperyalizmin temellerini zayıflatmaktadır."¹

"Dünya sosyalist sisteminin varlığı ve emperyalizmin zayıflaması, özgürlüğünü yeni kazanmış ülkelerin halklarına bir ulusal rönesansı, çok eskilerden beri süren geriliğin ve yoksulluğun sona erdirilmesi ve ekonomik bağımsızlığın sağlanması olanağını sunmaktadır.

"Ulusun çıkarları, sömürgeciliğin kalıntılarının temizlenmesini, emperyalist gücün köklerinin ortadan kaldırılmasını, yabancı tekellerin kovulmasını, bir ulusal endüstrinin kurulmasını, feodal düzenin ve kalıntılarının sona erdirilmesini, tüm köylülüğün katılımıyla ve onun çıkarları doğrultusunda radikal toprak reformlarının uygulanmasını, barışa dayalı bağımsız bir dış politikanın izlenmesini, toplum yaşamının demokratikleştirilmesini ve siyasi bağımsızlığın güçlendirilmesini gerektirmektedir. Ulusun tüm yurtsever ve ilerici güçleri ulusal sorunların çözümünden yanadır. Üzerinde birleşebilecekleri temel de budur."²

"Milli cephe, işçi sınıfını, köylülüğü, ulusal burjuvaziyi ve demokratik aydınları kapsamaktadır."³

¹ Communist Party of the Soviet Union (CPSU), **The Road to Communism, Documents of the 22nd Congress of the Communist Party of the Soviet Union – October 17-31, 1961**, Foreign Languages Publishing House, Moscow, 1961, s.490.

² CPSU, a.g.k., s.491.

³ CPSU, a.g.k., s.493.

“Ulusal demokrasilerin kurulması ve geliştirilmesi, ekonomik açıdan az gelişmiş ülkelerin halkları için çok büyük olanaklar sunmaktadır. Bir ulusal demokrasinin siyasal temeli, tam bir ulusal bağımsızlığı ve geniş bir demokrasiyi elde etmek ve anti-emperyalist anti-feodal demokratik devrimi gerçekleştirebilmek için mücadele eden tüm ilerici, yurtsever güçler bloğudur.”⁴

1963 yılında ise “devrimci demokratik devlet” kavramı üretildi. Bu kavramla kastedilen, yerel komünist partilerinin faaliyetlerine hoşgörüyü yaklaşan ve uygulanan politikalar konusunda bu örgütlerin taleplerinin birçoğunu uygulayan radikal Üçüncü Dünya ülkeleriydi.

“Sovyet önderleri, stratejik olarak, SSCB'nin güneyindeki ülkelerde ABD'nin askeri varlığını sona erdirmeyi, etkisizleştirmeyi veya en azından zayıflatmayı; ABD Stratejik Hava Komutanlığı'nın potansiyel yakıt ikmal tesislerinden mahrum bırakmayı ve ABD'nin Sovyetler Birliği'nin en önemli bölgelerinin üzerindeki istihbarat uçuşlarını sona erdirmeyi hedefliyordu.”⁵

Bu anlayışın tamamlayıcı bir unsuru olarak da sosyalistlerin-komünistlerin ayrı sendikalar kurmaları değil, en geniş sendikal birliği gerçekleştirmeleri savunuldu.

Türkiye’de DİSK’le bağlantılı olarak sık sık gündeme gelen “kapitalist olmayan yol”, “toplumsal ilerleme” ve “ulusal demokratik cephe” gibi kavramlar, 1950’lerin ikinci yarısından itibaren Sovyetler Birliği tarafından yaygın biçimde kullanılmaya başlandı. Örneğin, DİSK genel başkanı Kemal Türkler’in 1976 yılında gündeme getirdiği ve önerdiği UDC (Ulusal Demokratik Cephe), Sovyetler Birliği’nin hayata geçirtmeye çalıştığı bir politikaydı ve Türkiye Komünist Partisi’nin 1964 yılında yayına başlayan Yeni Çağ Dergisi’nin ilk sayılarından itibaren “milli demokratik cephe” biçiminde TKP tarafından öneriliyordu. DİSK’in belgelerinde 1975 yılından itibaren yaygın biçimde kullanılan “toplumsal ilerleme” kavramı da Komünist ve İşçi Partilerinin 1960 Moskova Zirvesi bildirgesinde yer alıyordu.

---

⁴ CPSU, a.g.k., s.495.

⁵ Petro, N.N. – Rubinstein, A.Z., **Russian Foreign Policy, From Empire to Nation State**, Longman, 1997, ABD, s.217.